

Zásady používání antibiotik chovateli psů a koček v otázkách a odpovědích

15.11.2023

MVDr. Martin Grym

1. Proč by mě měly tyto zásady vůbec zajímat?

Protože všichni chceme, aby byla antibiotika účinná dnes, za týden, za rok, za 15 let a déle. A dodržování těchto pravidel k tomu napomáhá.

2. Ona antibiotika mohou přestat fungovat?

Ano. Antibiotika jsou obranou před bakteriemi, ale i ty mají vlastní obranu proti antibiotikům. Tou jsou mechanismy rezistence, které si bakterie samy vytvářejí proti účinkům antibiotik. A právě způsob, s jakým s antibiotiky zacházíme, může proces vývoje rezistence bakterií zpomalit nebo naopak urychlit.

3. Jak mám tedy s antibiotiky zacházet?

Existuje několik pravidel, jak snižovat rizika vývoje rezistence bakterií vůči antibiotikům:

- a) Dodržujte dávkování předepsané veterinárním lékařem.
- b) Dodržujte délku podávání doporučené veterinárním lékařem.
- c) Nenasazujte antibiotika svému zvířeti sami bez konzultace s veterinárním lékařem.
- d) Neodmítejte laboratorní vyšetření na zjištění typu bakterie a její citlivosti na antibiotika, kdykoli jej veterinární lékař doporučí.
- e) Nelikvidujte nevyužívaná antibiotika jako komunální odpad, ale vždy je zanechte do lékárny či k veterinárnímu lékaři, který je vydal.

4. Respektuji rady veterinárního lékaře, ale moje zvíře po dvou dnech odmítá antibiotika pozřít a já musím léčbu přerušit. Jak to řešit?

Tento problém má různá řešení, jak lék do zvířete vpravit. Na trhu jsou ochucené formy antibiotik, antibiotika pro aplikaci do pitné vody, popř. existují chutné hmoty, do kterých lze tabletu zabalit. V případech, kdy jsou i tato opatření neúspěšná, existují injekční formy antibiotik, včetně depotních (dlouhodobě působících) variant léčiv.

5. Tabletová antibiotika nikdy sám nenasazuji, ale třeba ušní kapky mám doma v záloze, a když zjistím zánět, ihned nasazuji. To je špatně?

Tato praxe je velmi rozšířená a proto také mnohé ušní kapky s obsahem antibiotik po čase přestávají u některých zvířat zabírat. I v případě ušních kapek je potřeba konzultovat veterinárního lékaře. Důležité je dodržet správné dávkování a délku podávání. Zásadní chybou je přestat kapky podávat hned po subjektivním zlepšení stavu. Výrobci kapek také nabízejí různé dlouhodobě působící přípravky, které není nutné podávat denně.

6. Jak se vlastně taková rezistence bakterií vůči antibiotikům projevuje?

Standardní situace vypadá například tak, že se dostavíte se svým zvířetem k veterinárnímu lékaři, protože jste zjistili, že má silný zánět ušního zvukovodu. Dříve jste tam sami aplikovali kapky, které ale nyní již nefungovaly. Veterinární lékař doporučí kultivaci výtěru v laboratoři a zjistí, že zánět způsobuje bakterie odolná proti většině dostupných antibiotik, a že tato bakterie je citlivá pouze k antibiotiku, které může zvířeti poškodit ledviny a vyvolat vážné komplikace.

7. Může resistantní bakterie z mého zvířete nějakým způsobem „přeskočit“ na mě?

Ano. Toto nebezpečí je velmi dobře známé a popsáno. I s těchto důvodů je potřeba používat antibiotika uvážlivě a opatrně.

8. Proč nemůžu antibiotikum spláchnout do WC nebo vyhodit do popelnice?

Protože tím antibiotikum nepřestane existovat. Dostává se do odpadních vod a obecně do životního prostředí. Tím, že se tam dostává v naředěné a tím méně účinné koncentraci, která není schopná účinně bakterie zabít, umožní bakteriím si na toto antibiotikum vyvíjet rezistenci. Takto vybavené bakterie se pak ze životního prostředí dostávají různými cestami k člověku a zvířatům, kde mohou vyvolávat neléčitelné infekce.

9. Na co vlastně slouží ta kultivace v laboratoři? Co se tím přesně zjistí?

Z odebraného vzorku se přesně zjistí, které bakterie problém vyvolávají. Dále se zjistí, na která antibiotika jsou dané bakterie citlivé, vůči kterým jsou odolné a vůči kterým jsou citlivé pouze částečně. To jsou pro nasazení léčby velmi důležité a užitečné informace.

10. Někde jsem četl, že bakterie si rezistenci vůči antibiotikům vyvíjejí naprosto přirozeně, dlouhodobě a bez zásahu člověka. Má vůbec smysl bojovat s něčím, co je přirozenou adaptací bakterií a nelze nad tím zvítězit?

Adaptační mechanismy bakterií – ve smyslu vývoje rezistence na antibiotika – jsou velmi silné, účinné a překvapivě rychlé. Bakterie jsou vývojově velmi staré a tudíž velmi přizpůsobivé organismy. Ve svém zájmu a v zájmu našich mazlíčků bychom se ale měli držet zásad, kterými máme možnost odolnost bakterií vůči antibiotikům nepodporovat a zpomalovat ji. Tato snaha je naprosto racionální a sebezáchovná.

MVDr. Martin Grym